

ПЕРЕДУМОВИ ПІДВИЩЕННЯ ЯКОСТІ ЛЮДСЬКОГО КАПІТАЛУ УКРАЇНИ НА ЕТАПІ РУХУ ДО ЄС

Антон В. Мельнік

Центральноукраїнський національний технічний університет,

м. Кропивницький, Україна

antikos09@gmail.com

Людський капітал визнаний найціннішим ресурсом, набагато важливішим, ніж природні ресурси або накопичене багатство. Тому підвищення якості людського капіталу є першочерговим завданням розвитку країни та потребує комплексного вивчення. Особливо в умовах євроінтеграції це питання стає дуже актуальним.

Фундаторами теорії людського капіталу виступили американські вчені Г.Беккер, Т. Шульц, а згодом Е. Денісон, Дж. Фендрік, Дж. Мінцер.

В Україні питанню підвищення якості людського капіталу постійно приділяють увагу у своїх публікаціях: В.П.Антонюк, В.М.Геєць, О.А.Грішнова, С. М. Злупко, Е.М. Лібанова, С. В. Мочерний, М. В. Семикіна, І.А.Чекан та ін.

Теоретичний аналіз допоміг з'ясувати, що людський капітал в сучасній економічній літературі трактується як накопичений у результаті інвестицій запас знань, навичок, вмінь, кваліфікації, професійної підготовки, мотивації, досвіду, здоров'я, які характеризують індивіда і не можуть бути відділені від нього, використовуються у суспільному виробництві, сприяють зростанню продуктивності праці, економічній і соціальній ефективності, підвищенню конкурентоспроможності економіки і водночас впливають на зростання особистого доходу людини, підприємства і суспільства загалом.

Поділяємо думку М. Семикіної про те, що на процес формування якості людського капіталу з різною силою і спрямованістю впливає множина чинників, що діють на різних економічних рівнях, зокрема: медико-демографічні, економічні, соціальні, політичні, правові, психологічні, культурні, історичні, географічні, екологічні, конкурентні тощо.

Підвищення якості людського капіталу має величезний вплив на соціально-економічний, інноваційно-інвестиційний, культурний розвиток держави, визначає її конкурентоспроможність серед інших країн світу, виступає передумовою переходу до інформаційного суспільства та підвищення якості життя, що визначається рівнем розвитку соціальної сфери: освіти, медицини, культури та відпочинку, науки.

Підкреслимо, що зміцнення і утримання конкурентних позицій країни в глобальному світі залежить від таких параметрів якості життя та розвитку людського капіталу, як:

- обсяг ВВП на душу населення;
- рівень охорони здоров'я і початкової освіти;
- якість послуг вищої освіти та професійного вдосконалення;
- рівень грамотності дорослого населення;
- рівень розвитку соціальної інфраструктури;
- очікувана тривалість життя;
- кількість населення, що проживає за межею бідності;
- інноваційна активність, розвиток науки та запровадження її досягнень у виробництво.

Сьогодні в Україні існує сукупність чинників формування та відтворення людського капіталу, які істотно послаблюють конкурентні позиції. До них відносяться:

- фінансування розвитку людського капіталу. Видатки на охорону здоров'я та освіту в Україні є незначними порівняно з країнами з високим рівнем розвитку людського капіталу. За оцінками експертів Всесвітньої організації охорони здоров'я (ВООЗ), при рівні витрат на охорону здоров'я нижчому 5% обсягу ВВП економіка стає неефективно. В Україні за 2013 р. витрати на охорону здоров'я склали 3,4% від ВВП. Для порівняння: витрати на охорону здоров'я у 2013 р. у Польщі становили 7%, Іспанії – 9%, Японії – 10%, Франції – 12%, США – 17%. Державні видатки на освіту у нашій країні у 2014 р. становили 4,8% обсягу ВВП, у Польщі становили 5,1%, Іспанії – 5%, Японії – 3,8%, Франції – 5,9%, США – 5,4%;

- демографічна криза. За роки незалежності чисельність населення скоротилася більше ніж на 8 млн. осіб, крім того, багато українців здійснюють трудову діяльність за межами країни. Невтішними є прогнози щодо збереження тенденції подальшого зменшення кількості населення України. Серед основних причин погіршення демографічної ситуації слід відокремити: погіршення якості життя та здоров'я, переважання рівня смертності над рівнем народжуваності, низький рівень доходів, високий рівень безробіття, озброєний конфлікт на сході країни тощо.

Вважаємо, що підвищення якості людського капіталу України на етапі руху до ЄС можливе завдяки подолання системної кризи, припинення озброєного конфлікту на сході країни, підвищення рівня добробуту населення, створення конкурентного середовища на ринку праці. Тільки подолавши ці проблеми, Україна зможе підняти свій рівень економіки, бути конкурентоспроможною та стати повноправним членом ЄС.